

Mig sol groc

Chimamanda Ngozi
Adichie

Traducció de Bel Olid

Pròleg de Denise
Duncan

Mig sol groc

Chimamanda Ngozi
Adichie

Traducció de Bel Olid

Pròleg de Denise Duncan

Fanbooks

Títol original: *Half of a Yellow Sun*

© Chimamanda Ngozi Adichie, 2006

© de la traducció: Bel Olid, 2021

© del pròleg: Denise Duncan, 2021

© d'aquesta edició: Edicions 62, S. A., Fanbooks, 2021

Av. Diagonal, 662-664, 08034 Barcelona

www.fanbooks.cat

Primera edició: setembre del 2021

ISBN: 978-84-18327-54-4

Dipòsit legal: B. 11.349-2021

Imprès a Catalunya

Aquest llibre és ficció. Tots els noms, personatges, indrets i incidents són producte de la imaginació de l'autora o han estat utilitzats de manera fictícia. Qualsevol semblança amb la realitat de persones actuals, vives o mortes, llocs i esdeveniments és una coincidència.

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

1

L'amo estava una mica sonat; havia passat massa anys llegint llibres a l'estranger, parlava tot sol al seu despatx, no sempre responia quan el saludaven i tenia massa cabells. La tieta de l'Ugwu ho va dir en veu baixa mentre anaven pel camí.

—Però és bon home —va afegir—. I, si treballes bé, menjaràs bé. Fins i tot menjaràs carn cada dia.

Es va aturar a escopir; la saliva li va sortir de la boca amb un so com si xuclés i va aterrar a l'herba. L'Ugwu no creia que ningú, ni tan sols aquest amo amb qui viuria, mengés carn *cada dia*. No li va portar la contrària a la seva tia, però, perquè l'ofegaven les expectatives, tenia massa feina a imaginar la nova vida fora del poble. Ara ja feia estona que caminaven, des que havien baixat del camió a l'aparcament i el sol de la tarda li cremava el clatell. Però no li feia res. Estava disposat a caminar moltes més hores sota un sol encara més ardent. No havia vist mai res que s'assemblés als carrers que van aparèixer quan van haver passat per davant de les portes de la universitat, uns carrers tan llisos i asfaltats que es moria de ganes d'acaronar amb la galta. Mai no seria capaç de descriure a la seva germana Anulika els bungalows d'aquí, pintats del color del cel, asseguts l'un al costat de l'altre com senyors amables ben vestits; les bardisses que els separaven retallades amb la part superior tan plana que semblaven taules embolicades amb fulles.

La seva tieta caminava més de pressa, i les sabatilles li feien *flip-flop* i el so ressonava als carrers silenciosos. L'Ugwu es va

preguntar si ella també notava el quitrà cada cop més calent a sota, a través de les soles fines. Van passar per davant d'un cartell, CARRER ODIM, i l'Ugwu va articular *carrer*, com feia cada vegada que veia una paraula anglesa que no era gaire llarga. Va olorar alguna cosa dolça, embriagadora, en entrar al recinte, i va estar segur que provenia de les flors blanques que hi havia als arbustos de l'entrada, formant ramellets. Els arbustos tenien forma de turons prims. La gespa brillava. A sobre, hi voletejaven les papallones.

—Li he dit a l'amo que ho aprens tot molt ràpid, *osiso-osiso* —va dir la tieta.

L'Ugwu va fer que sí amb el cap, atent, tot i que ja l'hi havia dit moltes vegades. Tantes com li havia explicat la història de com havia tingut tan bona fortuna: mentre escombrava el passadís del Departament de Matemàtiques feia una setmana, va sentir l'amo que deia que li calia un servent que li fes la neteja, i ella va dir de seguida que el podia ajudar. Ho va dir abans que la mecanògrafa o el missatger de l'oficina poguessin oferir-se a portar-li algú.

—Aprendré ràpid, tieta —va dir l'Ugwu. Ell mirava el cotxe al garatge; una tira de metall li recorria el cos blau com si fos un collaret.

—Recorda que cada vegada que et cridi respondràs *Sí, sinyó!*

—Sí, *sinyó!* —va repetir l'Ugwu.

Eren davant la porta de vidre. L'Ugwu es va reprimir de tocar la paret de ciment, per veure la diferència de tacte amb les parets d'adob de la cabana de la seva mare, que encara tenien les empremtes mig esborrades dels dits que les havien fetes. Per un breu moment hauria desitjat ser-hi, llavors, a la cabana de la mare, sota la fresca ombrívola de la teulada de palla; o a la cabana de la tieta, l'única del poblat que tenia una teulada de xapa de canaleta.

La tieta va picar al vidre. L'Ugwu veia les cortines blanques de darrere la porta. Una veu va dir, en anglès:

—Sí? Endavant.

Es van treure les sabatilles abans d'entrar. L'Ugwu no havia vist mai una habitació tan ampla. Malgrat els sofàs marrons col·locats en semicercle, les tauletes que hi havia entre ells, els pres tatges curulls de llibres, i la taula de centre amb un gerro de flors de plàstic vermelles i blanques, encara semblava que hi havia massa espai.

L'amo es va asseure en una butaca; anava en samarreta i pantalons curts.

No estava ben assegut, sinó inclinat, amb un llibre que li cobria la cara, com si no s'adonés que acabava de convidar gent a passar.

—Bona tarda, *sinjó!* Porto el nen —va dir la tieta de l'Ugwu.

L'amo va alçar la vista. Tenia la pell molt fosca, com si fos suro vell, i el pèl que li cobria el pit i les cames era d'un to lluent i més fosc. Es va treure les ulleres.

—El nen?

—El servent, *sinjó.*

—Ah, sí, has portat el servent. *I kpotago ya.*

A l'Ugwu l'igbo de l'amo li va sonar lleuger. Era un igbo acolorit amb els sons lliscants de l'anglès, l'igbo d'algú que parlava sovint en anglès.

—Trebollarà de valent —va dir la tieta—. És molt bon minyó. Vostè li diu què ha de fer i ja està. Gràcies, *sinjó!*

L'amo va respondre amb un gruny, mirant l'Ugwu i la tieta amb una expressió mig distreta, com si la seva presència li fes difícil recordar una cosa important. La tieta de l'Ugwu li va donar un copet a l'esquena, li va xiuxiuejar que li aniria molt bé i es va girar cap a la porta.

Quan va haver marxat, l'amo es va tornar a posar les ulleres i va mirar el llibre, relaxant-se i inclinant-se encara més, amb les cames estirades. Fins i tot quan passava de pàgina ho feia amb els ulls clavats al llibre.

L'Ugwu es va quedar al costat de la porta, esperant. Per les

finestres entrava la llum del sol, i de tant en tant una brisa suau aixecava les cortines. La sala era silenciosa excepte pel cruixir de l'amo quan passava les pàgines. L'Ugwu es va quedar allà dret una estona abans d'anar-se acostant cada cop més a la prestatgeria, com si s'hi volgués amagar, i després, al cap d'una estona, es va deixar caure a terra, amb la bossa de ràfia entre els genolls. Va mirar el sostre, tan alt, d'un blanc tan feridor. Va tancar els ulls i va intentar tornar a imaginar-se la sala espaiosa amb els mobles estranys, però no podia. Va tornar a obrir els ulls, meravellat de nou, i va mirar al seu voltant per assegurar-se que tot era real. I pensar que seuria en aquells sofàs, que fregaria el terra tan suau que relliscava, que rentaria aquelles cortines diàfanies.

—*Kedu afa gi?* Com et dius? —va preguntar l'amo, i el va espantar.

L'Ugwu es va posar dret.

—Com et dius? —L'amo va tornar-ho a preguntar i va seure recte.

Omplia la butaca, amb els cabells espessos que li feien un bon tupè, els braços musculosos, les espatlles amples. L'Ugwu s'havia imaginat un home més gran, fràgil, i ara de cop li feia basarda no plaure al seu amo, que semblava jove i capaç, com si no li calgués res.

—Ugwu, *sinyó*.

—Ugwu. I vens d'Obukpa?

—D'Opi, *sinyó*.

—Podries tenir qualsevol edat entre els dotze i els trenta. —L'amo va afinar la vista—. Segurament uns tretze.

Va dir *tretze* en anglès.

—Sí, *sinyó*.

L'amo va tornar al llibre. L'Ugwu es va quedar allà, dret. L'amo va passar unes quantes pàgines i se'l va mirar.

—*Ngwa*, ves a la cuina; a la nevera hi deu haver alguna cosa que puguis menjar.

—Sí, *sinyó*.

L'Ugwu va entrar a la cuina amb compte, col·locant a poc a poc un peu davant de l'altre. Quan va veure la cosa blanca, gairebé tan alta com ell, va saber que era una nevera. La tieta n'hi havia parlat. Un rebost fred, havia dit, que impedia que el menjar es fes malbé. La va obrir i es va quedar sense alè quan li va venir l'aire fred a la cara.

Taronges, pa, cervesa, refrescos: hi havia moltes coses en paquets i llaunes col·locades als diversos nivells i, a dalt de tot un pollastre rostit resplendent, gairebé sencer; només li faltava una cuixa. L'Ugwu va allargar la mà i va tocar el pollastre. La nevera li respirava fort a les orelles. Va tocar el pollastre un altre cop i es va llepar el dit abans d'arrencar-ne l'altra cuixa. Va menjar fins que a la mà només hi quedaven trossos dels ossos trencats i xuclats. Després va agafar pa, un tros que hauria estat encantat de compartir amb els germans si l'hagués dut com a regal un parent que hagués vingut de visita. Se'l va menjar ràpid, abans que l'amo pogués venir i canviar d'opinió. Havia acabat de menjar i era dret al costat de l'aigüera, mirant de recordar el que li havia explicat la tieta de com s'obria perquè en sortís aigua com si fos una font, quan va entrar l'amo. S'havia posat una camisa estampada i uns pantalons llargs. Els dits dels peus, que sobresortien de les sabatilles de pell, semblaven femenins, potser perquè estaven tan nets; pertanyien a uns peus que sempre portaven sabates.

—Què passa? —va preguntar l'amo.

—*Sinyó*? —L'Ugwu va assenyalar l'aigüera.

L'amo s'hi va acostar i va girar l'aixeta metàl·lica.

—Dona un cop d'ull per la casa i deixa la bossa a la primera habitació del passadís. Jo vaig a fer una passejada, per esbandir-me el cap, *i nugo*?

—Sí, *sinyó*. —L'Ugwu el va observar com sortia per la porta del darrere.

No era alt. Tenia un caminar lleuger, enèrgic, i s'assemblava a l'Ezeagu, l'home que tenia el rècord de lluita al poble de l'Ugwu.

L'Ugwu va tancar l'aixeta, la va tornar a obrir, la va tornar a tancar. La va obrir i tancar i obrir i tancar fins que reia de la màgia de l'aigua corrent i del pollastre i del pa que li reposava tebi a la panxa.

Va passar per davant de la sala d'estar i va anar cap al passadís. Hi havia llibres amuntegats a les prestatgeries i a les taules de les tres habitacions, a la pica i als armaris del lavabo, apilats del terra fins al sostre a l'estudi, i a la botiga, diaris antics al costat de caixes de Coca-Cola i pacs de cervesa Premier. Alguns llibres estaven posats cara avall, oberts, com si l'amo encara no els hagués acabat de llegir, sinó que hagués passat ràpidament a un altre.

L'Ugwu va intentar llegir-ne els títols, però la majoria eren massa llargs, massa difícils.

Mètodes no paramètrics. Un estudi africà. La gran cadena de l'ésser. L'impacte normand sobre Anglaterra. Va anar de puntetes d'habitació en habitació, perquè sentia que tenia els peus bruts, i cada vegada estava més decidit a complaure l'amo, a quedar-se en aquella casa de carn i terra fresc. Estava examinant el vàter, passant la mà pel seient de plàstic negre, quan va sentir la veu de l'amo.

—On ets, noiet?

Va dir *noiet* en anglès.

L'Ugwu va sortir disparat cap a la sala d'estar.

—Sí, *sinyó!*

—Com dius que et deies?

—Ugwu, *sinyó.*

—Sí, Ugwu. Mira això, *nee anya*, saps què és, això?

L'amo va assenyalar, i l'Ugwu va mirar la caixa metàl·lica plena de botons que semblaven perillosos.

—No, *sinyó* —va dir l'Ugwu.

—És un radiograma. És nou i molt bo. No és com els gramòfons vells que els has d'anar donant corda. Has d'anar amb molt de compte quan t'hi acostis, amb molt de compte. No hi pot tocar mai l'aigua.

—Sí, *sinyó*.

—Me'n vaig a jugar a tennis, i després aniré al club de professors. —L'amo va agafar uns quants llibres de sobre la taula—. Potser tornaré tard. Tu instal·la't i descansa.

—Sí, *sinyó*.

Quan l'Ugwu va veure que l'amo sortia del recinte, es va posar al costat del radiograma i el va mirar amb atenció, sense tocar-lo. Després va caminar per la casa, amunt i avall, tocant llibres i cortines i mobles i plats, i quan es va fer fosc va encendre el llum i es va meravellar perquè la bombeta que penjava del sostre era molt brillant, i no projectava ombres allargassades a la paret com els llums d'oli de palma que tenien a casa.

La mare ara devia preparar el sopar, picant *akpu* al morter, amb la mà de morter ben agafada amb totes dues mans.

La Chioke, la dona més jove, devia controlar l'olla de sopa aigualida col·locada a sobre de tres pedres, damunt del foc. Els nens devien haver tornat del rierol i devien escarnir-se i perseguir-se els uns als altres sota l'arbre del pa. Potser l'Anulika els vigilava. Ara era la filla més gran de la casa, i quan seien tots al voltant del foc per menjar, separava els més petits quan es barallaven per les tires de peix sec de la sopa. Esperaria que s'haguessin menjat tot l'*akpu* i després repartiria el peix de manera que cada nen en tingués un tros i ella es quedaria el més gros, com havia fet sempre.

L'Ugwu va obrir la nevera i va menjar una mica més de pa i de pollastre, omplint-se la boca de menjar ràpidament mentre el cor li batejava com si correués; després va treure'n més trossos de carn i va arrencar-ne les aletes. Es va ficar la carn a les butxaques dels pantalons curts abans d'anar cap a l'habitació. La guar-

daria fins que el vingués a veure la tieta i li demanaria que els donés a l'Anulika.

Potser podria demanar-li que en donés també a la Nnesinachi. Potser així la Nnesinachi s'hi fixaria, per fi. No havia tingut mai gaire clar quin parentesc tenia amb la Nnesinachi, però sabia que eren de la mateixa *umunna* i, per tant, no es podrien casar mai de la vida. Però hauria volgut que la mare deixés de referir-se a la Nnesinachi com la seva germana, i de dir coses com ara «Porta-li aquest oli de palma a la Mama Nnesinachi i, si no hi és, dona-l'hi a la teva germana, fes el favor».

La Nnesinachi sempre li parlava amb una veu vaga, amb els ulls desenfocats, com si li rellisqués la seva presència. De vegades li deia Chiejina, que era com es deia el cosí, que no s'hi assemblava gens, i quan deia: «Soc jo», ella deia: «Perdona'm, Ugwu, germà», amb una formalitat distant que significava que no tenia cap interès a continuar xerrant.

Però li agradava anar a fer encàrrecs a casa seva. Eren oportunitats de trobar-la ajupida, ventant la llenya o tallant fulles d'*ugu* per a la sopa de la mare, o simplement asseguda a fora cuidant els germans petits, amb la rapa prou baixa perquè li pogués veure la part superior dels pits. Des que havien començat a sortir aquells pits punxeguts, l'Ugwu havia pensat si tindrien un tacte suau o dur com els fruits verds de l'atanga. Sovint desitjava que l'Anulika no fos tan plana (es demanava per què trigava tant, si ella i la Nnesinachi eren si fa no fa de la mateixa edat), per poder tocar-li els pits. L'Anulika li apartaria la mà amb una cleca, evidentment, i potser fins i tot també li clavaria una bufa, però ho faria ràpid (estrènyer i córrer) i així com a mínim en tindria una idea i sabia que esperar quan finalment li toqués els pits a la Nnesinachi.

Però li preocupava no arribar a tocar-los mai, ara que el seu oncle li havia demanat a la noia que anés a Kano a aprendre un ofici. Marxaria cap al nord a final d'any, quan l'últim fill de la

seva mare, que portava a coll, comencés a caminar. L'Ugwu volia estar tan satisfet i agraït com la resta de la família. Al cap i a la fi, al nord s'hi podia fer fortuna; sabia de la gent que hi havia pujat a comerciar i en tornar a casa enderrocaven les barraques i construïen cases amb teulades de ferro ondulat. Temia, però, que un d'aquells comerciants panxuts del nord se la mirés, i en un tres i no res algú li portaria vi de palma al seu pare i l'Ugwu mai no arribaria a tocar aquells pits. Eren (els pits) les imatges que es guardava per al final les moltes nits en què es tocava, lentament al principi i després vigorosament fins que se li escapava un gemec apagat. Sempre començava per la cara de la Nnesinachi, les galtes plenes i les dents de color d'ivori, i després s'imaginava que l'abraçava, amb el cos d'ella arrapat al d'ell. Finalment, deixava que es formessin els pits; de vegades eren durs i li feien venir ganes de mossegar-los, i d'altres eren tan suaus que patia per fer-li mal si els estrenyia imaginàriament. Durant un moment, va plantejar-se pensar-hi aquella nit. Va decidir no fer-ho. La primera nit a casa de l'amo, no, en aquell llit que no s'assemblava gens a la seva estora de ràfia teixida a mà. Primer, va pressionar les mans contra la suavitat elàstica del matalàs.

Després va examinar les capes de tela que hi havia a sobre, sense saber si dormir-hi o treure-les i enretirar-les abans de dormir. Finalment es va enfilar i es va estirar damunt de les capes de tela, amb el cos arraulit en un nus dens.

Va somiar que el cridava l'amo (*Ugwu, bon home!*) i quan es va despertar l'amo era dret a la porta, observant-lo. Potser no havia sigut un somni. Va sortir del llit ràpidament i va mirar les finestres amb les cortines passades, confós. Era tard? Aquell llit suau l'havia enganyat i l'havia fet dormir massa? Normalment es despertava amb els primers cants dels galls.

—Bon dia, *sinyó!*

—Quina pudor de pollastre rostit que hi fa, aquí.

—Perdoni, *sinyó.*

—On és, el pollastre?

L'Ugwu va remenar a les butxaques dels pantalons curts i en va treure els trossos de pollastre.

—La teva gent menja mentre dorm? —va preguntar l'amo. Portava una cosa que semblava una bata de dona i girava el cordill que duia lligat a la cintura sense fixar-s'hi.

—*Sinyó?*

—Volies menjar-te el pollastre al llit?

—No, *sinyó*.

—El menjar cal que es quedi al menjador i a la cuina.

—Sí, *sinyó*.

—Avui caldrà netejar la cuina i el bany.

—Sí, *sinyó*.

L'amo es va girar i va marxar. L'Ugwu es va quedar tremolant al mig de la sala, amb els trossos de pollastre encara a la mà estesa.

Tant de bo no hagués de passar pel menjador per arribar a la cuina. Al final, es va tornar a ficar el pollastre a les butxaques, va respirar fondo i va sortir de l'habitació. L'amo era a la taula del menjador, amb la tassa de te que tenia al davant sobre una pila de llibres.

—Saps qui va matar Lumumba, en realitat? —va dir l'amo, alçant la vista d'una revista—. Van ser els nord-americans i els belgues. No va tenir res a veure amb Katanga.

—Sí, *sinyó* —va dir l'Ugwu. Volia que l'amo continués parlant, per poder sentir-ne la veu sonora, la barreja musical de paraules en anglès a les frases en igbo—. Ets el meu servent —va continuar l'amo—. Si et mano que surtis i li peguis a una dona que va pel carrer amb un pal, i li fas una ferida oberta a la cama, qui és el responsable de la ferida, tu o jo?

L'Ugwu es va mirar fixament l'amo, sacsejant el cap, preguntant-se si es referia d'alguna manera indirecta als trossos de pollastre.

—Lumumba va ser primer ministre del Congo. Saps on és, el Congo? —va preguntar l'amo.

—No, *sinyó*.

L'amo es va aixecar ràpidament i va entrar a l'estudi. La por confusa de l'Ugwu li feia tremolar les parpelles. L'amo l'enviaria a casa perquè no parlava bé l'anglès, es guardava el pollastre a la butxaca de nit i no coneixia els llocs estranys que esmentava? L'amo va tornar amb un tros de paper ample que va desplegar i va col·locar a sobre la taula del menjador, apartant llibres i revistes.

Va assenyalar amb el bolígraf:

—Aquest és el nostre món, tot i que la gent que va fer aquest mapa van decidir posar la seva terra a sobre de la nostra. No hi ha part superior ni inferior, ho veus? —L'amo va agafar el paper i el va doblegar, de manera que una vora toqués l'altra, amb un buit al mig—. El nostre món és rodó, no s'acaba mai. *Nee anya*, això és tot aigua, els mars i els oceans, i aquí hi ha Europa i aquí hi ha el nostre continent, Àfrica, i el Congo és al centre. Més amunt, aquí, hi ha Nigèria, i Nsukka és aquí, al sud-est; nosaltres som aquí. —Va donar un copet amb el boli.

—Sí, *sinyó*.

—Has anat a escola?

—Fins a segon de primària. Però ho aprenc tot molt ràpid.

—Segon de primària? Quant de temps fa?

—Ja fa molts anys, *sinyó*. Però ho aprenc tot molt ràpid!

—Per què vas deixar l'escola?

—Al pare li va anar malament la collita, *sinyó*.

L'amo va assentir lentament.

—I el teu pare, per què no va buscar algú que li deixés els diners per a l'escola?

—*Sinyó?*

—Hauria d'haver demanat els diners! —va saltar l'amo, i llavors, en anglès, va dir—: L'educació és prioritària! Com podem

resistir-nos a l'explotació si no tenim les eines per entendre l'explotació?

—Sí, *sinjó!*

L'Ugwu va fer que sí amb el cap, vigorosament. Estava decidit a semblar tan despert com pogués, per la brillantor salvatge que li havia aparegut als ulls a l'amo.

—Et matricularé a l'escola primària dels professors —va dir l'amo, picant encara amb el boli al paper.

La tieta de l'Ugwu li havia dit que si servia bé durant uns quants anys, l'amo l'enviaria a una escola de formació professional on aprendria mecanografia i taquigrafia. Havia parlat de l'escola de primària del personal, però només per dir-li que era per als fills dels professors, que duïen uniformes blaus i mitjons blancs decorats amb puntes de randa de manera tan laboriosa que et demanaves per què havien perdut tant de temps en simples mitjons.

—Sí, *sinjó* —va dir—. Gràcies, *sinjó*.

—Suposo que seràs el més gran de la classe, si comences tercer a la teva edat —va dir l'amo—. I l'única manera d'aconseguir que et respectin és ser el millor. M'entens?

—Sí, *sinjó!*

—Seu, home, seu.

L'Ugwu va triar la cadira que quedava més lluny de l'amo i va seure amb els peus junts, incòmode. S'estimava més estar-se dret.

—Hi ha dues respostes al que t'ensenyaran sobre el nostre país: la resposta real i la resposta que dones a l'escola per aprovar. Has de llegir llibres i aprendre-les totes dues. Et donaré llibres, llibres excel·lents. —L'amo es va aturar per prendre el te—. T'ensenyaran que un home blanc que es deia Mungo Park va descobrir el riu Níger. Això és una estupidesa. La nostra gent pescava al Níger molt abans que naixés l'avi de Mungo Park. Però a l'examen, hi poses que va ser Mungo Park.

—Sí, *sinyó*. —L'Ugwu hauria volgut que aquest tal Mungo Park no hagués ofès tant l'amo.

—No saps dir res més?

—*Sinyó?*

—Canta'm una cançó.

—*Sinyó?*

—Canta'm una cançó. Quines cançons saps? Canta! —L'amo es va treure les ulleres. Havia arrufat les celles, seriós.

L'Ugwu va començar a cantar una cançó antiga que havia après a la granja del seu pare. El cor li picava al pit dolorosament.

—*Nzogbo nzogbu enyimba, enyi...*

Al principi cantava en veu baixa, però l'amo va picar amb el boli a la taula i va dir:

—Més fort!

Així que va alçar la veu i l'amo no va parar de dir «Més fort!» fins que va cridar. Després de cantar-la unes quantes vegades, l'amo li va demanar que parés.

—Molt bé, molt bé —va dir—. Saps fer el te?

—No, *sinyó*. Però aprenc ràpid —va dir l'Ugwu.

Cantar li havia afluixat alguna cosa a dins, respirava amb facilitat i el cor ja no li bategava tan fort. I estava convençut que l'amo estava boig.

—Acostumo a dinar al club del personal. Suposo que hauré de portar més menjar a casa, ara que hi ets tu.

—*Sinyó*, sé cuinar.

—Saps cuinar?

L'Ugwu va fer que sí amb el cap. Havia passat molts vespres veient la mare cuinar. Li havia encès el foc o li havia ventat les brases quan començava a apagar-se. Havia pelat i picat nyams i mandioca, havia espellofat l'arròs, havia netejat les mongetes, havia pelat les cebes i havia molt els pebrots. Sovint, quan la mare estava malalta i tenia tos, desitjava poder cuinar ell, i no l'Anulika. No l'hi havia dit mai a ningú, ni tan sols a l'Anulika;

ja li havia dit que passava massa temps cuinant amb les dones, i que potser no li sortiria mai barba si continuava així.

—Així, et pots fer tu mateix el menjar —va dir l'amo—. Fes-me una llista del que et cal.

—Sí, *sinyó*.

—No deus saber com es va al mercat, oi? Li diré a en Jomo que t'ho ensenyi.

—En Jomo, *sinyó*?

—En Jomo s'encarrega del recinte. Ve tres cops per setmana. És un paio divertit, l'he vist parlar amb el cròton. —L'amo va fer una pausa—. En tot cas, vindrà demà.

Més tard, l'Ugwu va fer una llista d'aliments i la va donar a l'amo. L'amo es va mirar la llista una estona.

—Quina barreja tan curiosa —va dir en anglès—. Suposo que a l'escola t'ensenyaran a fer servir més vocals.

A l'Ugwu no li agradava que l'amo fes cara de divertit.

—Ens cal fusta, *sinyó* —va dir.

—Fusta?

—Per als llibres, *sinyó*. Perquè els pugui organitzar.

—Ah, sí, prestatges. Suposo que en podríem encabir més en algun lloc, potser al passadís. Parlaré amb algú de manteniment.

—Sí, *sinyó*.

—Odenigbo. Digue'm Odenigbo.

L'Ugwu se'l va mirar, dubtós.

—*Sinyó*?

—No em dic *sinyó*. Digue'm Odenigbo.

—Sí, *sinyó*.

—Sempre em diré Odenigbo. Senyor és arbitrari. Demà, el senyor podries ser tu.

—Sí, *sinyó*... Odenigbo.

L'Ugwu preferia *sinyó*, en realitat, la potència esmolada que hi havia darrere la paraula, i quan pocs dies després van venir

dos operaris de manteniment per instal·lar prestatges al passadís, els va dir que haurien d'esperar que tornés a casa el *sinyó*; ell no podia firmar el paper blanc amb paraules mecanografiades. Va dir *sinyó* amb orgull.

—És un servent de poble, d'aquests —va dir un dels homes amb menyspreu, i l'Ugwu va mirar l'home a la cara i va murmurar una maledicció de l'estil que tant de bo tinguessin diarrea aguda ell i tots els seus descendents de per vida.

Mentre col·locava els llibres de l'amo, es va prometre, gairebé en veu alta, que aprendria a firmar formularis.

Durant les setmanes següents, en què va escorcollar tots els racons del bungalou, en què va descobrir que hi havia un rusc d'abelles a l'anacard i que les papallones es trobaven al pati del davant quan el sol era al punt més alt, va estar molt pendent d'aprendre els ritmes de la vida de l'amo. Cada matí, recollia el *Daily Times* i el *Renaissance* que el venedor deixava a la porta i els col·locava plegats a sobre la taula, al costat de les torrades i el te de l'amo. Abans que l'amo acabés l'esmorzar tenia l'Opel net, i quan l'amo tornava de la feina i feia una migdiada, tornava a passar-li un drap al cotxe, abans que l'amo marxés a les pistes de tennis. Es movia en silenci els dies que l'amo es passava hores a l'estudi. Quan l'amo recorria el passadís parlant en veu alta, s'assegurava que hi hagués aigua calenta a punt per fer el te. Fregava el terra cada dia. Netejava les persianes fins que brillaven a la llum del sol de la tarda, vigilava les petites esquerdes de la banyera, brillantava els plats en què els servia nou de cola als amics de l'amo. Com a mínim hi havia dos visitants a la sala d'estar cada dia, el radiograma emetia baixet una música estranya que semblava de flauta, prou baixet perquè a l'Ugwu li arribessin clarament la xerrameca i la dringadissa dels gots a la cuina o al passadís mentre li planxava la roba a l'amo.

Volia fer més coses, volia donar-li a l'amo tots els motius per quedar-se'l, així que un matí li va planxar els mitjons. No estaven

arrugats, els mitjons de canalé negre, però va pensar que quedarien encara millor. La planxa calenta va fer un xiulet i, quan la va aixecar, va veure que hi havia quedat enganxada la meitat del mitjó. Es va quedar glaçat. L'amo era a la taula del menjador, acabant d'esmorzar, i entraria en qualsevol moment a posar-se els mitjons i les sabates i a agafar els arxius al prestatge i marxar cap a la feina. L'Ugwu volia amagar el mitjó sota la cadira i córrer cap al calaix a agafar-ne un altre parell, però no se li movien les cames. Es va quedar allà amb el mitjó cremat, sabent que l'amo el trobaria així.

—M'has planxat els mitjons, oi? —va preguntar l'amo—. Ignorant estúpid. —Ignorant estúpid li havia sortit de la boca com si fos música.

—Perdoni, *sinyó*. Perdoni, *sinyó*!

—T'he dit que no em diguis «senyor». —L'amo va agafar un arxiu del prestatge—. Faig tard.

—*Sinyó*? N'hi porto un altre parell? —va preguntar l'Ugwu.

Però l'amo ja s'havia posat les sabates, sense mitjons, i sortia a correuita. L'Ugwu el va sentir tancar d'un cop la porta del cotxe i marxar. Tenia un pes al pit; no sabia per què havia planxat els mitjons, per què no s'havia limitat al vestit de safari. Els esperits malignes, era això. L'hi havien fet fer els esperits malignes. Al cap i a la fi, aguaitaven a tot arreu. Sempre que estava malalt i tenia febre, o una vegada que va caure d'un arbre, la seva mare li untava el cos amb *okwuma* i mormolava: «Els vencerem, no guanyaran».

Va sortir al pati del davant i va passar arran de les pedres col·locades l'una al costat de l'altra de la gespa ben cuidada. Els esperits malignes no guanyarien. No els deixaria derrotar-lo. Hi havia un rodal sense herba al mig de la gespa, com una illa en un mar verd, on s'alçava una palmera prima. L'Ugwu no havia vist mai cap palmera tan baixeta, ni que tingués unes fulles que sortissin amb tanta perfecció. No semblava prou forta per donar

fruits, no semblava gens útil, com la majoria de les plantes que hi havia aquí. Va agafar una pedra i la va llançar lluny. Tant d'espai malgastat. Al poble, la gent cultivava fins el tros més petit que tenien fora de casa i hi plantava verdures i herbes útils. A la seva àvia no li havia calgut plantar la seva herba preferida, l'*arigbe*, perquè creixia silvestre pertot arreu. Deia que l'*arigbe* estovava els cors dels homes. Era la segona de les tres dones del seu marit i no tenia la posició especial que comportava ser la primera o l'última, així que abans de demanar-li res al marit, li va explicar a l'Ugwu, li feia nyam estofat amb espècies i *arigbe*. Sempre li havia funcionat. Potser funcionaria amb l'amo.

L'Ugwu es va posar a caminar per buscar *arigbe*. Va mirar entre les flors roses, sota l'anacard del rusc esponjós en una branca, el llimoner de les formigues legionàries negres que pujaven i baixaven el tronc, els *asimina triloba* dels fruits madurs esquitxats de picades dels ocells. Però el terra estava net, sense herbes; en Jomo arrencava les males herbes amb molt de compte i no permetia que creixés res que no fos volgut.

El dia que el va conèixer, l'Ugwu havia saludat en Jomo i en Jomo havia assentit i havia continuat treballant sense dir res. Era un home petit amb el cos dur i encongít. A l'Ugwu li semblava que necessitava un raig d'aigua més que les plantes que apuntava amb la seva llauna metàl·lica. Al final, en Jomo va mirar cap a l'Ugwu.

—*Afa m bu Jomo* —va anunciar, com si l'Ugwu no sabés com es deia—. N'hi ha que em diuen Kenyatta, pel gran home de Kenya. Soc caçador.

L'Ugwu no sabia què respondre-hi perquè en Jomo el mirava directament als ulls, com si esperés que l'Ugwu digués alguna cosa important que fes.

—Quina mena d'animals caces? —va preguntar l'Ugwu.

En Jomo va somriure, com si fos exactament la pregunta que esperava, i va començar a parlar de com caçava. L'Ugwu es va

asseure a les escales que portaven al pati i se'l va escoltar. Des del primer dia, no es va creure les històries d'en Jomo (que havia lluitat contra un lleopard amb les mans nues, que havia matat dos babuïns d'un sol tret), però li agradava escoltar-se-les i va organitzar-se per fer la bugada de l'amo els dies en què venia en Jomo per poder seure fora mentre en Jomo treballava. En Jomo es movia a consciència, lentament. Quan passava el rasclat, regava i plantava, semblava que d'alguna manera ho feia amb una saviesa solemne. Alçava la vista a mig podar una bardissa i deia: «Aquesta carn és bona», i anava cap a la bossa de pell de cabra que duia lligada darrere de la bicicleta a buscar el tirador. Una vegada, va disparar a un porc senglar dels matolls des de l'anacard amb una pedreta, el va embolicar amb fulles i se'l va ficar a la bossa.

—No t'acostis a la bossa si no hi soc jo —va dir-li a l'Ugwu—. Hi podries trobar un cap humà.

L'Ugwu va riure però no acabava de creure's en Jomo. Tant de bo hagués vingut a treballar, avui. En Jomo era el més indicat per preguntar-li per l'*arigbe*. De fet, el més indicat per aconsellar-lo sobre com calmar l'amo.

Va sortir del recinte, al carrer, i va buscar entre les plantes del voral fins que va veure les fulles arrugades prop de l'arrel d'una casuarina. No havia ensumat mai res que tingués l'olor aguda i especiada de l'*arigbe* al menjar insuls que portava l'amo del club del personal. En podia fer un estofat i oferir-ne a l'amo, i llavors suplicar-li. Si us plau, no m'enviï a casa, *sinyó*. Treballaré encara més pel mitjó cremat. Guanyaré els diners que calgui per comprar-ne un de nou. No sabia exactament què podia fer per guanyar diners per al mitjó, però tenia pensat dir-l'hi a l'amo igualment.

Si l'*arigbe* li estovava el cor a l'amo, potser podria cultivar-ne, i també altres herbes al pati del darrere. Li diria a l'amo que ocupar-se del pati l'entretindria fins que comencés l'escola, perquè

la directora li havia dit a l'amo que no podia començar a mig curs. Potser era esperar massa, però. Quin sentit tenia pensar en un hortet d'herbes aromàtiques si l'amo li deia que marxés, si l'amo no li perdonava el mitjó cremat? Va caminar ràpidament cap a la cuina, va deixar l'*arigbe* al marbre i va treure una mica d'arròs.

Hores més tard, quan va sentir el cotxe de l'amo, va notar que l'estómac li feia un salt; la graveta que cruixia i el rum-rum del motor abans d'aturar-se al garatge. Era al costat de l'olla d'estofat, remenant-la, amb el cullerot agafat tan fort com les rampes que tenia a la panxa. L'amo li demanaria que marxés abans que tingués l'oportunitat d'oferir-li el menjar? Què els diria, als seus?

—Bona tarda, *sinyó*... Odenigbo —va dir, abans i tot que l'amo entrés a la cuina.

—Sí, sí —va dir l'amo.

Duia uns llibres contra el pit amb una mà i el maletí a l'altra. L'Ugwu va córrer a ajudar-lo amb els llibres.

—*Sinyó?* Menjarà? —va preguntar-li en anglès.

—Menjar, el què?

A l'Ugwu se li va encongir encara més l'estómac. Tenia por que petés quan es va ajupir per col·locar els llibres a la taula del menjador.

—Estofat, *sinyó*.

—Estofat?

—Sí, *sinyó*. Un estofat molt bo, *sinyó*.

—Així, en tastaré una mica.

—Sí, *sinyó*!

—Digue'm Odenigbo! —va saltar l'amo abans d'entrar a rentar-se.

Quan l'Ugwu va haver servit el menjar, es va quedar al costat de la porta de la cuina, mirant l'amo que prenia una primera forquillada d'arròs amb estofat, i una altra, i llavors deia:

—Excel·lent, bon home.

L'Ugwu va aparèixer de darrere la porta.

—*Sinyó?* Puc plantar herbes en un hortet al pati. Per cuinar més estofats com aquest.

—Un hortet? —L'amo es va aturar a fer un glopet d'aigua i a passar una pàgina del diari—. No, no, no. A fora és territori d'en Jomo, i a dins és el teu. Divisió del treball, bon home. Si ens calen herbes, li direm a en Jomo que se n'ocupi.

A l'Ugwu li encantava com sonava «divisió del treball, bon home», en anglès.

—Sí, *sinyó* —va dir, tot i que ja estava pensant quin seria el millor lloc per a l'hortet: al costat de les habitacions del servei, que l'amo no hi anava mai.

No podia confiar que en Jomo s'ocupés de l'hortet i se n'en-carregaria ell mateix quan no hi hagués l'amo. No es quedaria mai sense *arigbe*, la planta del perdó. No va ser fins més tard, al vespre, que es va adonar que l'amo es devia d'haver oblidat del mitjó cremat molt abans de tornar a casa.

L'Ugwu també va acabar per adonar-se d'altres coses. No era un servent normal; el servent de casa del doctor Okeke, que era veí, no dormia en un llit d'una habitació, dormia al terra de la cuina. El servent de l'altra punta del carrer, amb qui l'Ugwu anava al mercat, no decidia què cuinava, cuinava el que li manaven. I no tenien amos ni mestresses que els donessin llibres i els diguessin: «Aquest és excel·lent, simplement excel·lent».

L'Ugwu no entenia la majoria de les frases dels llibres, però els llegia ostensiblement. Tampoc no entenia del tot les converses de l'amo i els seus amics, però les escoltava igualment i sentia que el món havia de fer alguna cosa més pels negres assassinats a Sharpeville, que l'avió espia abatut a Rússia servia els americans, que De Gaulle no ho estava fent bé a Algèria, que les Nacions Unides mai no es traurien de sobre Tshombe a Katanga. De tant en tant, l'amo s'aixecava i alçava la copa i la veu: «Pel valent negre americà que va entrar a la Universitat de Mississipí!». «Per Ceilan

i la primera dona primera ministra del món!». «Per Cuba, per guanyar els nord-americans al seu propi joc!». I l'Ugwu gaudia del dring de les ampolles de cervesa contra les copes, de les copes contra les copes, de les ampolles contra les ampolles. Els caps de setmana venien més amics i, quan l'Ugwu sortia a servir-los les begudes, l'amo de vegades el presentava; en anglès, és clar.

—L'Ugwu m'ajuda a casa. És molt espavilat.

L'Ugwu continuava obrint ampolles de cervesa i de Coca-Cola en silenci, i sentia la càlida resplendor de l'orgull que se li enfilava des de la punta dels dits dels peus. Li agradava especialment quan l'amo el presentava als estrangers, com el senyor Johnson, que era del Carib i quequejava en parlar, o el professor Lehman, l'home nasal d'Amèrica que tenia els ulls del verd penetrant de les fulles fresques. El primer cop que el va veure, l'Ugwu va tenir una mica de por perquè sempre havia imaginat que només els esperits malignes tenien els ulls del color de l'herba.

Aviat va conèixer els convidats habituals i els portava les begudes abans que l'amo l'hi demanés. Hi havia el doctor Patel, l'indi que bevia cervesa Golden Guinea barrejada amb Coca-Cola.

L'amo li deia Doc. Quan l'Ugwu portava la nou de cola, l'amo deia: «Doc, saps que la nou de cola no entén l'anglès», abans de beneir la cola en igbo. El doctor Patel reia cada vegada, amb plaer, repençant-se al sofà i aixecant les cametes com si fos un acudit que no hagués sentit mai. Quan l'amo compartia la nou de cola i passava el plat, el doctor Patel sempre n'agafava una i se la ficava a la butxaca de la camisa; l'Ugwu no l'havia vist mai menjar-ne.

Hi havia el professor Ezeka, alt i prim, que tenia una veu tan ronca que semblava que parlés xiuxiuejant. Sempre agafava la copa i la posava a contrallum, per assegurar-se que l'Ugwu l'havia rentat bé. De vegades portava una ampolla de ginebra per a ell. D'altres vegades, demanava un te i llavors examinava el pot del sucre i la llauna de llet, i mormolava: «Les capacitats dels bacteris són extraordinàries».

Hi havia l'Okeoma, que era el que venia més sovint i el que s'hi quedava més estona. Semblava més jove que els altres convidats, sempre portava pantalons curts i duia els cabells espessos amb una ratlla al costat, i més voluminosos que els de l'amo. Semblaven aspres i embullats, no com els de l'amo, com si a l'Okeoma no li agradés pentinar-se'ls. L'Okeoma bevia Fanta. Alguns vespres llegia en veu alta els seus poemes, amb un feix de papers a les mans, i l'Ugwu mirava per la porta de la cuina i veia tots els convidats que l'observaven, amb la cara mig glaçada, com si no s'atrevisseren a respirar. Després, l'amo aplaudia i deia amb la seva veu forta: «La veu de la nostra generació!», i picaven de mans fins que l'Okeoma deia bruscament: «Ja n'hi ha prou!».

I hi havia la senyoreta Adebayo, que bevia conyac com l'amo i no s'assemblava gens a com l'Ugwu esperava que fos una dona universitària. La seva tieta li havia parlat una mica de les dones universitàries. Les coneixia, perquè treballava de dona de fer feines a la Facultat de Ciències de dia i de cambra al club del personal als vespres; de vegades els professors també li pagaven per netejar-los casa seva. Deia que les dones de la universitat tenien als prestatges fotografies emmarcades de quan estudiaven a Ibadan, Gran Bretanya i Amèrica. Per esmorzar, menjaven ous que no estaven ben cuits, de manera que el rovell tremolava, i portaven perruques llises crepades i vestits llargs que els arribaven als turmells. Una vegada va explicar una història sobre una parella en una festa al club del personal que va sortir d'un Peugeot 404 ben maco, l'home amb un vestit elegant de color crema i la dona amb un vestit verd. Tothom es va girar per mirar-los, caminant agafant-se les mans, i llavors el vent li va treure la peruca del cap a la dona. Era calba. S'allisaven els cabells amb planxes calentes, havia dit la tieta, perquè volien assemblar-se als blancs, tot i que amb les planxes acabaven cremant-se els cabells.

L'Ugwu s'havia imaginat la dona calba: guapa, amb el nas eixerit, no com els nassos aixafats a què estava acostumat. S'ima-

ginava tranquil·litat, delicadesa, la mena de dona que esternudaria, riuria i parlaria amb una veu suau com les plomes interiors de més a prop de la pell d'un pollastre. Però les dones que visitaven l'amo, les que veia al supermercat i als carrers, eren diferents. La majoria portaven perruques (algunes duïen trenes naturals o amb fils), però no eren fulles d'herba delicades. Xerraven fort. La que més, la senyoreta Adebayo. No era una dona igbo; l'Ugwu ho hauria sabut pel nom encara que no se l'hagués trobada mai amb la serventa al mercat i les hagués sentit parlar un ioruba ràpid i incompreensible. La dona li havia demanat que s'esperés, el portaria amb cotxe al campus, però ell li va donar les gràcies i li va dir que encara li quedaven moltes coses per comprar i que agafaria un taxi, tot i que ja havia acabat de comprar. No volia pujar al seu cotxe, no li agradava que parlés més fort que l'amo al menjador, desafiant i discutint. Sovint s'havia d'aguantar les ganes de cridar des de darrere de la porta de la cuina i dir-li que callés, sobretot quan li deia sofista a l'amo. No sabia què volia dir sofista, però no li agradava que li digués així a l'amo. Tampoc no li agradava la seva manera de mirar-se l'amo. Fins i tot quan algú parlava i se suposava que estava centrada en aquella persona, tenia els ulls a sobre l'amo. Un dissabte a la nit, a l'Okeoma li va caure un got i l'Ugwu va entrar a recollir-ne els trossos que hi havia a terra. Ho va netejar amb parsimònia. Des d'allà se sentia més clara la conversa i li era més fàcil esbrinar què deia el professor Ezeka. Era gairebé impossible sentir-lo des de la cuina.

—Hauríem de donar una resposta panafricana més potent al que passa al sud d'Amèrica, de veritat —va dir el professor Ezeka.

L'amo el va tallar:

—Mira, el panafricanisme és fonamentalment una idea europea.

—Això és una digressió —va dir el professor Ezeka, i va moure el cap amb superioritat, com solia fer.

—Potser és una idea europea —va dir la senyoreta Adebayo—, però, si t'ho mires en conjunt, som tots una sola raça.

—En conjunt, com? —va preguntar l'amo—. En conjunt com l'home blanc! No ho veieu, que no som tots iguals, excepte a ulls dels blancs?

L'Ugwu s'havia adonat que l'amo alçava la veu amb facilitat i, amb la tercera copa de conyac començava a fer gestos amb el got i s'inclinava cap endavant fins que seia a la vora de la butaca. Tard a la nit, quan l'amo ja era al llit, l'Ugwu s'asseia a la mateixa butaca i s'imaginava parlant en anglès fluid, xerrant amb convidats imaginaris, fent servir paraules com descolonitzar i panafricà, imitant la veu de l'amo, i es movia i es movia fins que arribava també a la vora de la butaca.

—Evidentment que som tots iguals, compartim l'opressió blanca —va dir, seca, la senyoreta Adebayo—. El panafricanisme és la resposta més assenyada, i ja està.

—Sí, sí, és clar, però el que vull dir és que l'única identitat autèntica per als africans és la tribu —va dir amo—. Soc nigerià perquè un home blanc va crear Nigèria i em va donar aquesta identitat. Soc negre perquè l'home blanc va construir el negre perquè fos el més diferent possible del blanc. Però jo era igbo abans que vingués l'home blanc.

El professor Ezeka va esbufegar i va fer que no amb el cap, amb les cames primes encreuades.

—Però et vas adonar que eres igbo per l'home blanc. La idea panigbo mateixa va sorgir només davant la dominació blanca. Has de veure que les tribus tal com són avui dia són un producte tan colonial com la nació i la raça.

El professor Ezeka va tornar a encreuar les cames.

—La idea panigbo existia molt abans de l'home blanc! —va cridar l'amo—. Ves a preguntar als ancians del teu poble quina és la teva història.

—El problema és que l'Odenigbo és un tribalista empedreït, l'hem de fer callar —va dir la senyoreta Adebayo.

Després va fer el que va xocar l'Ugwu: es va aixecar rient i va

anar cap a l'amo i li va tancar els llavis. Va quedar-se allà molta estona, semblava, tancant-li la boca amb la mà. L'Ugwu es va imaginar que la saliva diluïda amb conyac de l'amo li tocava els dits. Va recollir els vidres trencats, tens. Hauria volgut que l'amo no es quedés allà assegut movent el cap com si fos tot molt divertit.

Després d'això, la senyoreta Adebayo es va convertir en una amenaça. Va començar a assemblar-se cada cop més a les guineus voladores, amb la cara xuclada, la pell tèrbola i els vestits estampats que li flotaven al voltant del cos com si fossin ales. L'Ugwu li servia la beguda l'última i perdia molta estona eixugant-se les mans amb un drap de cuina abans d'obrir-li la porta. El preocupava que es casés amb l'amo i que portés la serventa que parlava ioruba a la casa i que destruís l'hortet d'herbes remeieres i li digués el que podia cuinar i el que no. Fins que va sentir parlar l'amo i l'Okeoma.

—Avui no semblava que volgués tornar a casa —va dir l'Okeoma—. *Nwoke, m*, segur que no tens previst fer alguna cosa amb ella?

—No diguis bestieses.

—Si ho fessis, no ho sabria ningú de Londres.

—Mira, escolta...

—Ja sé que no t'interessa en aquest sentit, però el que encara em desconcerta és què et troben les dones.

L'Okeoma va riure i l'Ugwu es va quedar més tranquil. No volia que la senyoreta Adebayo (ni cap dona) entrés a ficar-se en la seva vida i a molestar. Alguns vespres, quan les visites marxaven d'hora, s'asseia al terra de la sala d'estar i escoltava la conversa de l'amo. L'amo parlava sobretot de coses que l'Ugwu no entenia, com si el conyac el fes oblidar que l'Ugwu no era una de les visites. Però tant li feia. L'Ugwu només necessitava la veu profunda, la melodia de l'igbo barrejat amb l'anglès, la brillantor de les ulleres gruixudes.

Feia quatre mesos que era amb l'amo quan li va dir:

—Vindrà una dona especial aquest cap de setmana. Molt especial. Deixa la casa ben neta. Demanaré el menjar al club del personal.

—Però, *sinyó*, puc cuinar —va dir l'Ugwu, que tenia una premonició trista.

—Acaba de tornar de Londres, bon home, i li agrada l'arròs d'una manera concreta. L'arròs fregit, crec. No crec que puguis cuinar res d'adequat.

L'amo es va girar i ja se n'anava.

—Això ho puc fer, *sinyó* —va dir l'Ugwu ràpidament, tot i que no tenia ni idea de què era l'arròs fregit—. Jo faig l'arròs i encarrega el pollastre del club del personal.

—Negociació intel·ligent —va dir l'amo en anglès—. D'acord, doncs. Fes tu l'arròs.

—Sí, *sinyó* —va dir l'Ugwu.

Després, va netejar les habitacions i va fregar el vàter amb cura, com feia sempre, però l'amo s'ho va mirar i va dir que no estaven prou netes, va sortir i va comprar un altre pot de Vim en pols i va preguntar, sec, per què l'Ugwu no netejava les juntes de les rajoles. L'Ugwu les va tornar a netejar. Va fregar fins que la suor li lliscava pels costats de la cara, fins que li va fer mal el braç. I dissabte, cuinava indignat. L'amo no s'havia queixat mai de la seva feina fins llavors. Era culpa d'aquella dona, la dona que l'amo considerava tan especial que no podia cuinar ell. Acaba de tornar de Londres, i tant.

Quan va sonar el timbre de la porta, va mormolar una maledicció de l'estil de «tant de bo se li inflin els budells de menjar femta». Va sentir la veu forta de l'amo, emocionada i infantil, seguida d'un llarg silenci, i es va imaginar que s'abraçaven i el cos lleig d'ella arrambat al de amo. Llavors en va sentir la veu. Es va quedar quiet. Sempre havia pensat que l'anglès de l'amo era incomparable, millor que el del professor Ezekia, que gairebé mai

no en parlava, o que el de l'Okeoma, que parlava anglès com si parlés igbo, amb les mateixes cadències i pauses, o que el d'en Patel, que tenia una entonació gastada. Ni tan sols l'home blanc, el professor Lehman, que escopia les paraules pel nas, semblava tan digne com l'amo.

L'anglès de l'amo era música, però el que l'Ugwu li sentia ara a aquesta dona era màgic. Era una llengua superior, un llenguatge lluminós, la mena d'anglès que sentia a la ràdio de l'amo, que es desplegava amb una precisió aguda. El va fer pensar en quantes un nyam amb un ganivet acabat d'esmolar, la perfecció fàcil de cada llesca.

—Ugwu! —va cridar l'amo—. Porta Coca-Cola!

L'Ugwu va sortir cap a la sala d'estar. Feia olor de coco. La va saludar, amb un «bona tarda» mormolat i els ulls mirant a terra.

—*Kedu?* —va preguntar ella.

—Bé, *sinyora*.

Continuava sense mirar-la. L'Ugwu va obrir l'ampolla i ella va riure d'alguna cosa que deia l'amo. L'Ugwu estava a punt de servir-li la Coca-Cola freda al got quan la dona li va tocar la mà i va dir:

—*Rapuba*, no pateixis.

Tenia la mà lleugerament humida.

—Sí, *sinyora*.

—El teu amo m'ha dit que el cuides molt bé, Ugwu —va dir.

Les seves paraules en igbo eren més suaus que en anglès, i el va decebre que el parlés amb tanta facilitat. Hauria volgut que l'igbo li costés; no esperava que un anglès tan perfecte anés de la mà d'un igbo igualment perfecte.

—Sí, *sinyora* —va mormolar. Continuava mirant a terra.

—Què ens has cuinat, bon home? —va preguntar l'amo, com si no ho sabés. Tenia un to alegre i molest.

—Ara serveixo, *sinyó* —va dir l'Ugwu, en anglès, i després va desitjar haver dit «ara ho serviré», perquè sonava millor, perquè

la impressionaria més. Mentre parava taula, evitava mirar cap a la sala, tot i que la sentia que reia i sentia la veu de l'amo, amb el nou to irritant.

Finalment la va mirar, quan ella i l'amo seien a la taula. Tenia la cara oval i llisa com un ou, del color exuberant de la terra xopa de pluja, els ulls grossos i oblics, i tenia l'aire de no haver de caminar i parlar com tothom; d'haver d'estar en una vitrina com la de l'estudi de l'amo, on la gent pogués admirar-ne el cos ple i amb corbes, on es pogués conservar immaculada. Duia els cabells llargs; les trenes, que li arribaven al coll, acabaven en un borriçol suau. Somreia de seguida; tenia les dents tan blanques com el blanc brillant dels ulls. L'Ugwu no sabia quant de temps se l'havia estat mirant fixament fins que l'amo va dir:

—L'Ugwu acostuma a cuinar molt millor. Fa un guisat fantàstic.

—És força insípid, que sempre és millor que dolent, és clar —va dir, i va somriure-li a l'amo abans de girar-se cap a l'Ugwu—. T'ensenyaré a fer l'arròs con cal, Ugwu, sense fer servir tant d'oli.

—Sí, *sinyora* —va dir l'Ugwu.

Havia inventat el que s'imaginava que era l'arròs fregit, fregint l'arròs amb oli de cacauet, gairebé amb l'esperança d'enviar-los a tots dos corrent al lavabo. Ara, però, volia fer un àpat perfecte, un arròs *jollof* ben saborós o el seu guisat especial amb *arigbe*, per demostrar-li que sabia cuinar molt bé. Va esperar-se a rentar els plats perquè l'aigua corrent no n'ofegués la veu. Quan els va servir el te, va estar una estona recol·locant les galetes del plat per poder quedar-se a escoltar-la, fins que l'amo va dir:

—Ja està bé, bon home.

Es deia Olanna. Però l'amo ho va dir només una vegada; sobretot li deia *nkem*, «meva». Van parlar de la baralla entre el Sar-dauna i el primer ministre de la regió Occidental, i després l'amo va dir alguna cosa d'esperar fins que es traslladés a Nsukka i que, al cap i a la fi, quedaven poques setmanes. L'Ugwu va aguan-

tar la respiració per assegurar-se que ho havia sentit bé. Ara l'amo reia i deia:

—Però viurem aquí junts, *nkem*, i també pots mantenir el pis d'Elias Avenue.

Es traslladaria a Nsukka. Viuria en aquesta casa. L'Ugwu es va allunyar de la porta i va mirar fixament l'olla que hi havia als fogons. Li canviaria la vida. Aprendria a cuinar arròs fregit i hauria d'utilitzar menys oli i ella li donaria ordres. Estava trist i, tot i així, era una tristesa incompleta; també estava expectant, una emoció que no acabava d'entendre.

Aquell vespre, rentava la roba de l'amo al pati del darrere, a prop del llimoner, quan va alçar la vista des de la pica amb aigua sabonosa i la va veure al costat de la porta del darrere, observant-lo. Al principi, estava segur que s'ho imaginava, perquè quan pensava molt en algú sovint li apareixia en visions. Tenia converses imaginàries amb l'Anulika constantment i, just després de tocar-se a la nit, la Nnesinachi apareixia breument amb un somriure misteriós a la cara. Però l'Olanna era a la porta de veritat. Travessava el pati cap a ell. Només duia una rapa lligada al pit i, mentre caminava, l'Ugwu s'imaginava que era un anacard, sinuós i madur.

—*Sinyora?* Li cal res? —va preguntar.

Sabia que si allargava la mà i li tocava la cara, tindria el tacte de la mantega, d'aquella que l'amo treia d'un embolcall de paper i s'untava al pa.

—Deixa'm que t'ajudi.

La dona va assenyalar el llençol que estava esbandint el noi i l'Ugwu va treure lentament el llençol que regalimava. Va agafar-lo per una punta i es va fer enrere.

—Gira la teva cap allà —va dir.

Va enrotllar la punta del llençol cap a la seva dreta mentre ella l'enrotllava cap a la seva dreta, i van veure com en sortia l'aigua. El llençol relliscava.

—Gràcies, *sinjora* —va dir.

Ella va somriure. Quan somreia el feia sentir més alt.

—Ai, mira, aquestes papaies ja gairebé estan madures. *Lotekwa*, no t'oblidis de collir-les.

La seva veu, ella, tenia una cosa com polida; era com una pedra que fos just a sota d'una font que brollava, que durant anys i anys l'aigua escumosa havia anat fregant, i mirar-la era com trobar aquella pedra, sabent que n'hi havia tan poques. La va mirar tornar a dins. No volia compartir la feina de cuidar l'amo amb ningú, no volia trencar l'equilibri de la seva vida amb l'amo i, tot i així, de sobte era insuportable pensar a no tornar-la a veure. Més tard, després de sopar, va anar de puntetes a l'habitació de l'amo i va parar l'orella a la porta. La dona gemegava fort, uns sons que semblaven tan poc seus, tan descontrolats, commovedors i guturals. L'Ugwu va estar-se allà molt de temps, fins que es van aturar els gemecs, i després va tornar a la seva habitació.